

Sven-Olof Fridolfsson

Konkurrensens betydelse för innovationstakten

I debatten om företagens innovationsbenägenhet finns företrädare för olika skolor. Huruvida stark konkurrens främjar eller motverkar innovationstakten och därmed tillväxten tvistar debattörerna om. Brittiska data tyder dock på ett komplext samband: innovationstakten gynnas mest av ett medelhårt konkurrenstryck.

Det finns två huvudsakliga, och motstridiga, idéer om konkurrensens betydelse för innovationer. En vanlig uppfattning är att konkurrens verkar stimulerande. Med ökad konkurrens måste företag anstränga sig hårdare och ett sätt att göra detta är att ta fram nya produkter i snabbare takt. Detta synsätt ifrågasattes dock av bl a Schumpeter som ansåg att höga vinster motiverar företag att innovera. Ökad konkurrens kan därför vara skadlig genom att den kan minska innovatörers vinster.

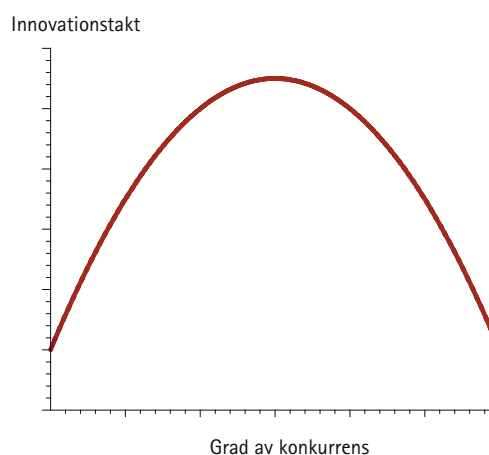
Tidiga empiriska studier fann visst stöd för Schumpeters hypotes. Genom att ta hänsyn till att innovationstakten skiljer sig mellan olika typer av industrier, t ex hög- och lågteknologiska, finner dock modernare studier att ökad konkurrens tenderar att leda till fler innovationer.

Ett komplext samband

Trots detta är få ekonomer villiga att helt överge Schumpeters hypotes. I en nyligen publicerad studie har fem forskare utnyttjat brittiska data för att på nytt undersöka sambandet mellan konkurrens och innovationer. Bidraget är i förhållande till övriga modernare studier tvåfaldigt. För det första använder författarna en flexibel empirisk specifikation som inte förutsätter att effekten av konkurrens är systematiskt positiv eller negativ. Istället kan inverkan vara positiv eller negativ beroende på den ursprungliga graden av konkurrens. För det andra utnyttjar de Thatchers liberaliseringar under 1980-talet – bl a privatiseringar och en tuffare konkurrenspolitik – för att identifiera förändringar i graden av konkurrens som inte beror på innovationer. Detta är viktigt för att förstå hur konkurrensen påverkar innovationstakten snarare än det omvända orsakssambandet, d v s hur innovationstakten påverkar konkurrensen.

Författarna finner att innovationstakten är som högst på marknader där konkurrensen varken är låg eller hög (se figur). När konkurrensen redan är hög innebär alltså ökad konkurrens

att innovationstakten minskar, i linje med Schumpeters teori. I överensstämmelse med tidigare moderna studier ökar däremot innovationstakten i samband med förstärkt konkurrens om konkurrensen i utgångsläget är låg.

En dynamisk teori ...

För att förklara detta samband föreslår författarna en dynamisk teori där innovationer sker stegvis. Teorin förutsätter att marknader kan växla mellan två tillstånd. I det ena tillståndet har ett enda företag utvecklat den marknadsledande produkten och andra företag innoverar i syfte att utveckla en konkurrerande produkt. Konkurrens uppstår således endast efter en framgångsrik innovation och dess intensitet kan t ex bero på utbytbarheten mellan marknadsledande produkter. Schumpeters hypotes stämmer i detta tillstånd eftersom en hårdare framtida konkurrens minskar framgångsrika innovatörers vinster och därmed även incitamenten att innovera. I det andra tillståndet konkurrerar två marknadsledare och därmed för ökad konkurrens istället fler innovationer. Orsaken är att företagen försöker undvika den vinsthämmande konkurrensen genom att utveckla nya marknadsledande produkter.

... förklarar sambandet

I en sådan situation kan innovationstakten bli högst då konkurrenstrycket är medelhögt. Om konkurrenstrycket är för lågt riskerar ekonomin att under längre perioder fastna i en situation med två nöjda marknadsledare. En förstärkt priskonkurrens mellan de två marknadsledarna leder till att båda företagen investerar mer i innovationer för att skydda sig från den förstärkta konkurrensen. Därigenom förkortas de längre perioderna med låg innovationstakt och därför ökar den genomsnittliga innovationstakten. Omvänt riskerar ekonomin att fastna i en situation med en nöjd marknadsledare och en resignerad konkurrent om konkurrenstrycket är för högt. I detta fall leder ett minskat konkurrenstryck till en ökad innovationstakt p g a att den svagare konkurrentens innovationsbenägenhet ökar. Dessa mekanismer kan därför vara en förklaring till det observerade brittiska mönstret att innovationstakten är högst på marknader med en genomsnittlig konkurrensnivå.

Referens

Philippe Aghion, Nick Bloom, Richard Blundell, Rachel Griffith och Peter Howitt. 2005. "Competition and Innovation: An Inverted U-Relationship", *Quarterly Journal of Economics* 120, 701–728.